

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Τὸ Σουδάν, ὑπὸ Ν. Σκωτίδου

Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Ὁ κ. Σκωτίδης εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ἱκανωτέρους καὶ εὐσυνειδητοτέρους Προξένους μας, πρᾶγμα ποῦ δὲν τὸν ἐμποδίζει διόλου νὰ εἶναι καὶ γερὸς χειρὶσθης τοῦ καλάμου. Εἰς τὰ «Παναθηναῖα» ἐδιάρθασα ἀποσπάσματα μελέτης του περὶ Ἀλβανίας, πολὺ εὐχάριστον δ' ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμε τὸ τελευταῖως ἐκδοθέν περὶ Σουδάν βιβλίον του ποῦ ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως τὴν ὁποίαν ὑπέβαλε τὸν Μάρτιον τοῦ 1907 εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ὁ κ. Σκωτίδης ἐξετάζει τὸ Σουδάν ὑπὸ ἐθνολογικὴν, ἀρχαιολογικὴν καὶ ἱστορικὴν ἄποψιν καὶ μᾶς δίδει χαρακτηριστικὰς γραμμὰς τῆς συγκοινωνίας, τῆς διοικήσεως, τῆς παιδείας, τοῦ κλίματος καὶ ἐν γένει ὅλων τῶν αἰτίων καὶ τῶν μέσων ποῦ συντελοῦν εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον καὶ τὸν ἐκπολιτισμὸν τῆς πρὶν ἀγρίας αὐτῆς χώρας.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σκωτίδου εἶναι μία ἀκριβὴς ἀναπαράστασις τῶν πραγμάτων περιορισμένη, ὅπως λέγει καὶ ὁ ἴδιος, ἐντὸς τῶν ὁρίων ἐπισήμου ἐκθέσεως. Εἶναι μ' ἄλλους λόγους μία φωτογραφία καὶ ὄχι ζωγραφία. Μ' ὅλα ταῦτα ὁμως ὁ ἥρεμος καὶ ἀμερόληπτος ἀπεικονιστὴς σὲ μερικὰ μέρη ξεχνᾷ ὅτι εἶναι τοιοῦτος καὶ ἀφήνων κατὰ μέρος τὴν ρεδιγζόταν τοῦ διεθνoῦς παρατηρητοῦ, περιβάλλεται τὴν στολὴν τοῦ Ἑλληνος Προξένου καὶ γίνεται λυρικώτατος καὶ ἐνθουσιάζεται καὶ περιγράφει μὲ συγκίνησιν τὴν εὐρωστίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ποῦ εἶναι ἀπλωμένος σ' ἐκείνην τὴν χώραν (5700 Ἑλληνες ζοῦν εἰς τὸ Σουδάν), καὶ δεῖχνει μὲ παραδείγματα ζωντανὰ τὴν ἰσχύν του καὶ τὸν ἀνεβάξει ἐμπρὸς στὰ θολωμένα μάτια ἐκείνων ποῦ ὕβριζον ἀπὸ ζήλεια τὸν φιλόπονον καὶ ἑξυπνον αὐτὸν λαὸν «ὅστις διὰ τοῦ ἀποικιακοῦ καὶ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἐπιτυχῶς ἐπέδειξε πάντοτε καὶ πανταχοῦ τοῦ κόσμου, διὰ τῶν ἔξεων του ἐν πολλοῖς σημείοις παραπλησίον ταῖς συνθηταῖς ἄλλων ἀνατολικῶν λαῶν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ἐγκατέστη, διὰ τοῦ παιδρoῦ, ἀφελoῦς καὶ δημοκρατικοῦ χαρακτῆρός του, ὅστις καθιστᾷ αὐτὸν προσιτὸν παντὶ καὶ διὰ τῆς ὑπὸ πάντων ὁμολογούμενης καρτερίας καὶ ἀντοχῆς εἰς τὰς στερεῖσεις καὶ κακουχίας τῶν χωρῶν εἰς αἷς μετῴκησε, δύναται εἴπερ τις καὶ ἄλλος λαὸς νὰ εὐδοκίμησῃ καὶ προσδεύσῃ ἐν Σουδάν.....»

Ἐνα τέτοιο βιβλίον θὰ ἤθελα νὰ τὸ ἔβλεπα ἐπιμελῶς διδασκόμενον εἰς τὰ ἐμπορικά μας σχολεῖα διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι διδασκτικώτατον καὶ ὠφελιμώτα-

τον, ἔχει καὶ τὸ κύρος τῆς ὑπογραφῆς ἐνὸς Ἑλληνος Προξένου ποῦ ὁμολογουμένως τιμᾷ τὴν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν στέκει.

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ

«Θεοδώρα» δράμα εἰς πράξεις τρεῖς

ὑπὸ Γ. Τσοκοπούλου

Καθένας ποῦ ἐγνώριζε τὸ ταλέντο τοῦ κ. Τσοκοπούλου ἐπερίμενε φυσικὰ νὰ τὸ δῇ καὶ εἰς τὴν «Θεοδώρα» του, ὅπως τὸ εἶδε αἰφνης εἰς τὴν «Βασίλισσα τοῦ Σαρβά». Δυστυχῶς ὁμως τὸ ἔργον αὐτὸ, ἡ «Θεοδώρα», ἔχει τόσας ἀτελείας ὥστε τὸ μυαλὸ ἐνὸς ἀνθρώπου ποῦ ἀντιλαμβάνεται κάπως διαφορετικὰ ἀπὸ ὅτι ἀντιλαμβάνεται τὸ μυαλὸ ἐνὸς ἀστοῦ, νὰ ἡμπορῇ νὰ τὰς διακρίνῃ καὶ ἀποδείξῃς τούτου εἶνε ὅτι ἐνῷ ἡ «Θεοδώρα» ἐχειροκροτήθη καὶ ἐπαίχθη ἔξ ἡ ἐπτά φορὲς συνεχῶς εἰς τὸ Βασιλικὸ Θέατρο—σπανία τύχη δι' ἑλληνικὰ ἔργα—καὶ τοῦτο ἔγινε βέβαια μόνον καὶ μόνον διότι ἤρесе εἰς τὸ θεατρικὸν κοινὸν τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τούτοις οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ οἱ διάφοροι κριτικοὶ ποῦ κυττάζουν κάπως καὶ τὴν ψυχολογίαν τῶν προσώπων, καὶ τὴν πλοκὴν τοῦ ἔργου καὶ ἐν γένει τὴν τέχνην δὲν ἔμειναν καὶ πολὺ εὐλαριστιμένοι ἀπὸ τὸ σύνολο τοῦ δράματος.

* *

Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἔργου ὁ κ. Τσοκόπουλος τὴν ἐξήγησε ἀπὸ τὸ Βυζάντιο, καὶ τὴν εὔρε εἰς τὸ πρόσωπο τῆς αὐτοκρατορίσσης Θεοδώρας, ἡ ὁποία, πρὶν νυμφεῦθῃ τὸν Ἰουστινιανὸν, εἶχεν ἀποκτήσῃ ἀπὸ τοῦ ἐρωτᾶς τῆς μὲ κάποιον Ἐκηβόλο ἓνα υἱόν, τὸν Ἰωάννην. Ὁ νέος αὐτὸς κινούμενος ἀπὸ ἐκδίκησιν ἐναντίον τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ ὁποῖος εἶχε κλείσῃ τὰς φιλοσοφικὰς Σχολὰς τῶν Ἀθηνῶν, ἔρχεται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ τὸν σκοπὸ νὰ ἀνεύρῃ τὴν ἄγνωστον εἰς αὐτὸν μητέρα του καὶ τὴν πρῶην ἐρωμένην του, τὴν Ἀπολλωνίαν, ἡ ὁποία τῶρα ἔχει γίνῃ χριστιανὴ καὶ εἶναι καθαρίστρια τῆς Αὐτοκρατορίσσης, εἰς τὸ Παλάτι.

Ὅμας στασιαστῶν ἐξεγερθεῖσα κατὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῆς Θεοδώρας ἀναγορεύει τὸν Ἰωάννην, ἀρχηγὸ τῆς ἡ ἀναμενομένης στάσεως ἀρχίζει, ἀλλὰ γρήγορα καταπνίγεται. Ὁ Ἰωάννης καὶ οἱ συναρχηγοὶ του συλλαμβάνονται καὶ οδηγοῦνται ἐμπρὸς εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὁ ὁποῖος ἀφίνει τὴν Θεοδώρα νὰ τοὺς ἀνακρίνῃ. Ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἀνάκρισις, ἡ Θεοδώρα ἀναγνωρίζει ἀπὸ τὰς ἀπαντήσεις τὸν υἱὸν τῆς· ἐπειδὴ ὁμως ὡς ἐκ τῆς θέσεώς τῆς δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς αὐτὸν ἀμέσως, ἱκανοποιεῖται εἰς τὸ νὰ διατάξῃ τοὺς φρουροὺς νὰ τὸν περιποιῶνται

ιδιαιτέρως εἰς τὴν φυλακὴν. Ἡ τρυφερότης αὐτῆ τῆς Θεοδώρας πρὸς τὸν Ἰωάννη τονίζεται ὑποὺλα ἀπὸ τὸν ἑπαρχο Καπαδόκη εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὡς ἐρωτικό δῆθεν αἶσθημα τῆς αὐτοκρατορίσσης.

Ὑστερα ἀπὸ ἕναν ὕμνο πρὸς τὰς Ἀθήνας, πού ἀπαγγέλλει ἡ κιθαρίστρια εἰς τὴν Θεοδώρα, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν παρουσίαν αἰποίων ξένων πρέσβων εἰς τοὺς αὐτοκράτορας, φανερώνει—ἀργὰ πλέον—ἡ Θεοδώρα εἰς τὸν Ἰουστινιανὸν ὅτι ὁ Ἰωάννης εἶνε υἱὸς τῆς καὶ ὅτι ὡς ὠρσὶος καὶ ἔξυπνος πού εἶνε τὸν φαντάζεται διάδοχο τοῦ Βυζαντινοῦ Ἡρόνου. Ὁ αὐτοκράτωρ πείθεται, τὸν ἀνακηρύττει πραγματικῶς διάδοχό του, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκεῖνη ὁ Καπαδόκης εἰσερχόμενος ἀγγέλλει ὅτι ὅλοι οἱ συλληφθέντες στασιασταὶ καὶ μαζὺ μὲ αὐτοὺς καὶ ὁ Ἰωάννης ἐθανάτωθησαν.

*
* *

Μὲ τὴν ὥραϊαν αὐτὴ ὑπόθεσι ἐπερίμενε κανεῖς περισσότερα πράγματα, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν κ. Τσοκόπουλο. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ εἰς τὰς τρεῖς πρᾶξεις ὥραϊα φράσεις, κἄμποσες καλὰς ἰδέες· λείπει ὅμως κἄτι σπουδαιότερο ἀπὸ ὅλα αὐτά· ἡ πλοκή, ἡ δραματικὴ τέχνη. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα εἰς τὴν πρώτην σκηνὴν κἄποιοι μοναχοὶ Σάββας, πού κάθεται ἐπάνω εἰς ἕνα παλαιὸ Ἰωνικὸ στύλο, προφητεύει ἀδιάκοπα καὶ κοιραστικά, πράγματα, πού ἂν ἔλειπαν δὲν θὰ ἔχανε κατὰ τίποτε τὸ δράμα.

Εἰς τὴν δευτέρᾳ πρᾶξι διηγεῖται ἡ Θεοδώρα εἰς τὴν ἀκολουθία τῆς τὰς περιπετειᾶς τοῦ βίου τῆς, ὅτε ἦτο ἐταῖρα—καὶ ἡ διήγησις αὐτῆ παρεμβάλλεται διὰ νὰ δικαιολογήσῃ ὁ συγγραφεὺς τὴν ἐπινόησιν τοῦ Ἰωάννη ὡς υἱοῦ τῆς—ὕστερα γίνεται ἡ στάσις καὶ ἐνφ' οἱ στασιασταὶ ὀδηγοῦνται πρὸ τοῦ αὐτοκράτορος διὰ νὰ ἀνακριθοῦν, ὁ Ἰουστινιανὸς ἀφίνει τὴν ἀνάκρισιν εἰς τὴν Θεοδώρα—λεπτομέρεια πρωτοφανὴς καὶ ὄχι πολὺ φυσικὴ. Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ υἱοῦ εἶνε ἀληθινὰ μία πολὺ καλὴ σκηνή, ἡ ὁποία ἀποξημιώνει ὅλας τὰς ἄλλας. Ἐδῶ καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ὑπάρχει δραματικὴ πνοή· χάρις εἰς αὐτάς τὰς δύο ξῆ ἐλόκληρο τὸ ἔργον.

Ἡ τρίτη πρᾶξι ἀρχίζει μὲ ἕναν ὕμνο—ἕνα πεζὸ ποίημα—πρὸς τὰς Ἀθήνας, ὁ ὁποῖος εἶνε ὁμορφα καὶ πολὺ λυρικά γραμμένος. Ἐκεῖνο ὅμως πού εἶνε ἀσυγγώρητο καὶ ἀδικαιολόγητο εἶνε ἡ παρεμβολὴ τῆς σκηνῆς ἐκείνης πού παρουσιάζονται οἱ ξένοι πρέσβεις· μὲ αὐτοὺς θαμβώνει τὸ μάτι τοῦ θεατοῦ, γιὰτὶ βλέπει κανεῖς παντὸς εἶδους ἐνδυμασίαις, ἀπὸ τὸν Πέρσου εἰς τοὺς Βουλγάρους, διάφορες σκηνῆς καὶ ἕνα πλῆθος ἀνθρώπων ἐπάνω εἰς τὸ θέατρον ἀλλὰ δὲν ἔννοεῖ τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος ὑπεκίνησε τὸν συγγραφέα νὰ τοὺς παρουσιάσῃ. Δυνατὴ σκηνὴ εἶνε ὕστερα ἡ τελευταία, ἡ ἀποκάλυψις τῆς Θεοδώρας εἰς τὸν αὐτοκράτορα· ἐδῶ ὁ θεατὴς προσέχει, παρακολουθεῖ, συγκινεῖται.

Τὸ ἔργον αὐτὸ ἡμποροῦσε νὰ εἶνε μοναδικὸ εἰς τὸ εἶδος του, ἂν ἔλειπε ἡ σωρεία τῶν ἀδικαιολογητῶν

σκηνῶν καὶ ἐπεισοδίων καθὼς λ. χ. εἶνε ἡ ἀγάπη τοῦ Ἰωάννη πρὸς τὴν Ἀπολλωνία, καὶ ἂν ὑπῆρχε μία ζωή, μία δρᾶσις, μία πλοκή δυνατὴ. Ἀλλὰ μὲ ὅλα αὐτὰ οἱ χαρακτῆρες τῶν προσώπων εἶνε καλὰ ψυχολογημένοι καὶ ξεχωρίζουν εὐκολα· ἡ Θεοδώρα αἰφνης εἶνε ἐκεῖνη πού ἔπρεπε νὰ εἶνε· εὐσεβὴς, μετανοήσασα πλέον διὰ τὸν περασμένο πολυτάραχο βίο τῆς, ἀληθινὴ σύζυγος τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ εἰς τὰς εὐτυχίας καὶ εἰς τὰς δυστυχίας, ἀγαθὴ, πολυεὐπλαγχοῦς. Ἐκεῖνο δὲ πού ἀρέσει εἰς τὸν θεατὴν εἶνε οἱ διάλογοι, οἱ ὁποῖοι εἶνε φυσικώτατοι καὶ αἱ περίοδοι, αἱ ὁποῖαι εἶνε χαριτωμένα.

Ἀθῆναι Ἀπριλίου 12.

ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΣ.

FRANÇOIS COPPÉE. — Ἀπέθανεν ὁ γλυκύτατος Γάλλος ποιητὴς ὁ τόσον ἀγαπώμενος καὶ ἐκτιμώμενος ἀπὸ τὸν διεθνή κόσμον τῶν λογίων.

Ὁ Coppée ἐγεννήθη εἰς Παρισίους εἰς τὰ 1842. Τὸ πρῶτόν του ἔργον ἦτο ἡ «Ἀγάπες», συλλογὴ ποιημάτων. Εἰκοσιδύο ἐτῶν ἐδημοσίευσεν τὴν «Λευκανοθήκην». Εἰς τὰ 1869 κατήγαγεν ἀληθινὸν θρίαμβον μὲ τὸν «Διαβάτην». Ἐρχονται κατόπιν ἡ «Κλεισώρεια», ἡ «Εὐλογία», ἡ «Ἀπεργία τῶν σιδηρουργῶν», αἱ «Δύο Λύπαι», οἱ «Ταπεινοὶ» κ.λ.π. Διὰ τὸ θέατρον ἔγραψε μετὰ τὸν «Διαβάτην», τὴν «Ἐγκαταλειμμένην», τὸν «Βαρβιτοποιὸν τῆς Κρεμώνης», τοὺς «Ἰακωβίτας», τὸν «Σέβερρον Τορέλλη», «Διὰ τὸ Στέμμα» κ.λ.π. Ἐδημοσίευσεν δὲ πλεῖστα ὅσα διηγήματα, μυθιστορήματα, χρονογραφήματα.

Εἰς τὴν Ἀκαδημίαν εἰσῆλθεν εἰς τὰ 1884 διαδεχθεὶς τὸν Laprade.

Ὁ ποιητὴς κ. Ἰ. Πολέμης περιγράφει εἰς τὰς «Ἀθήνας» τὰ τῆς γνωριμίας του μὲ τὸν Coppée, τὸν ὁποῖον—πρὸ εἰκοσι ἐτῶν—ἠτύχησε νὰ ἐπισκεφθῇ εἰς Παρισίους μὲ τὸν κ. Βικέλαν.

«... Ἦρχισε τότε, γράφει, νὰ μ' ἐρωτᾷ διὰ τὰς Ἀθήνας· διὰ τὴν ποιήσιν μας, καὶ ἡ φωνὴ του ἦτο συμπαθὴς καὶ εἰς τὴν μορφὴν του ἐξωγραφίζετο τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν κατὰ τὰς κλασικὰς σπουδὰς του εἶχεν τόσον ἀγαπήσει. Καὶ ἔπειτα ὁμίλησε διὰ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν καὶ διὰ τὴν σύγχρονον ποιήσιν τῆς καὶ οἱ λόγοι του ἦσαν ἄκακοι καὶ αἱ κρίσεις του εὐμενεῖς καὶ εἰς καμμίαν ἀπὸ αὐτὰς δὲν διέβλεπες τὴν ἐπαγγελματικὴν ζηλοτυπίαν τῶν νεωτέρων. Οἱ νεώτεροι εἶχον ἀρχίσει τότε νὰ βαδίζουν κἄποιον ἄλλον δρόμον, διαφορετικὸν ἀπὸ τοῦ Parnassiens καὶ ἐζήτουν εὐκαιρίαν καὶ ἐπωφελοῦντο ἀπὸ τὸ κάθε τι διὰ νὰ ἐκτοξεύσουν τὰ βέλη των κατὰ τῶν παλαιότερων—ὅπως δὰ συμβαίνει καὶ ἐδῶ ἐπικρίνοντας τὴν ἄκρην ἐκείνην σαφήνειαν, τὴν ὁποίαν ἐκάλουν πεζότητά καὶ τὴν εὐγενικὴν ἀπλότητά, τὴν ὁποίαν ἐκάλουν ἀτεχνίαν· ὡσάν ἡ ποιήσις καὶ ἡ τέχνη νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν ἀσάφειαν καὶ εἰς τὴν ἐκζητήσιν.

*
* *

Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὸν τρόπον τοῦ ἐκφράζεσθαι· ἡδύνατο νὰ ὁμιλῇ ὥρας ὀλοκλήρους καὶ θὰ

ἐπεθύμεις νὰ τὸν ἀκούσῃς ἄλλας τόσας. Τὸ πνεῦμά του ἐσπινθηροβόλει καὶ ἐγνώριζε ν' ἀρτύῃ τὰς ὁμιλίας του μὲ χαριτολογήματα ἀλλεπάλληλα, ἀβίαστα. Αἱ φράσεις του, ἀνεπιτήδευτοι καὶ ὁμως κομψότατοι, εἶχον πλαστικότητα ἀποτυπωμένην συνεχῶς ἐπὶ τῆς μορφῆς του. Causeur πρώτης τάξεως, ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, παρ' ὅλην τὴν ὀνειρωδὴ ἔκφρασιν τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ παρ' ὅλον τὸν ἥρεμον βίον, τὸν ὁποῖον διήγε μαζὶ μὲ τὴν ἀδελφὴν του, τὴν Ἀννέταν, μέσα εἰς τὸ ἀθόρυβον ἐκεῖνο σπιτάκι.

*
* *

Ὅταν, ὕστερον ἀπὸ ἀρχετὴν ὥραν, ἀνεχώρησα ἀποκομίζων μαζὶ μὲ τὰς εὐαρεστοτέρας τῶν ἐντυπώσεων, μίαν Γραμματολογίαν τοῦ Ρενέ Δουμῆ, τὴν ὁποίαν ὁ Κοππὲ εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ χαρίσῃ, διηυθύνθη πρὸς τὴν δενδροστοχίαν τοῦ Ἀστεροσκοπείου. Τὸ φθινόπωρον εἶχεν ἀρκετὰ προχωρήσει, ἀλλὰ τὰ δένδρα—καὶ καστανεῖα πανύψηλοι—ἦσαν ἀκόμη φυλλωμένα καὶ τὰ πέριξ πάγκα ἦνθιζαν ὅλα ἐπάνω εἰς τοὺς γλοερὺς τάπητάς των, τοὺς ὁποίους ἐποικίλλον, τὰ γλωμὰ φύλλα τῶν δένδρων, τὰ πίπτοντα εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν πνοήν. Ἐβάδιζα ἀσκόπως, μηχανικῶς, αἰσθανόμενος ἐν εἶδος εὐτυχίας, τὴν ὁποίαν ἀδυνατῶ νὰ περιγράψω. Ἡ φωνὴ τοῦ ἐκῆλει ἀκόμη τὰ ὦτά μου καὶ οἱ λόγοι του, ἐναυλοὶ ἀκόμη εἰς τὴν ἀκοήν μου, μ' ἔκαμναν νὰ ὀνειροπολῶ καὶ ἀόριστα σχέδια ἐργασίας, ποῦ δὲν ἠδυνάμην νὰ καθορίσω. Καὶ ἐφοβούμην μὴ συναντήσω κανένα γνώριμον καὶ μὲ ἀποσπᾶσθαι ἀπὸ τὴν εὐδαιμονίαν ἐκείνην τῶν σκέψεών μου μὲ τὸν χαριετισμόν του τὸν πεζόν.....»

LUDOVIC HALÉVY.—Ἀπέθανε εἰς ἡλικίαν 74 ἐτῶν ὁ Γάλλος Ἀκαδημαῖκός Ludovic Halévy γράφας πολλὰ ἔργα διὰ τὸ ἐλαφρὸν θέατρον. Ἡ συνεργασία του μετὰ τοῦ Meilhac χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1864· διακρίνεται δὲ διὰ τῶν ἐξῆς ἔργων: «ἡ ὥραία Ἑλένη», «Γαλανὰ γένεια», «ὁ Ὀρφεὺς εἰς τὸν Ἄδην», «ἡ Παρισινὴ ζωὴ», «ἡ Μεγάλῃ Δούκισσα», «ὁ Μικρὸς Δούξ», «Φροῦ Φροῦ», «ἡ Μικρὰ Μαρκησία» κ.λ.π. Ἡ ἀτομικὴ του ἐργασία περιλαμβάνει τὸν «Κύριον καὶ τὴν Κυρίαν Cardinal», τὰς «Μικρὰς Cardinal», τὸν «Γάμον ἐξ Ἐρωτος», τὸν «Ἀββᾶν Κωνσταντίνον», τοὺς «Δύο Γάμους», τὴν «Κριζέττην», τὴν «Πριγκίπισσαν», τὰς «Σημειώσεις καὶ Ἀναμνήσεις», καὶ τὸ Karikari. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐμελοποιήθησαν διὰ τὴν ὀπερέτταν ὑπὸ τῶν Bizet, Lecocq καὶ Offenbach.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΚΡΗΣ.—Εἰς τὸν ἀνυχὴ αὐτὸν νέον ποῦ ἔσβυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας μὲ τὸ μοσχοβόλημα τῶν ἐαρινῶν λουλουδιῶν, ὁ κ. Κ. Μιχαηλίδης ἀφιερώνει εἰς τὰ «Παναθήναια» ἄρθρον γεμάτο πόνον ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἀποσπῶμεν μερικὰς γραμμάς:

«..... Εἶδα τὴν ψυχὴν του νὰ παρακολουθῇ καὶ νὰ κυττάξῃ μὲ τὴ μελαγχολικὴ ματιὰ ποῦ εἶχε καὶ ὅταν κατοικοῦσε στὸ λεπτὸ κορμὶ τοῦ φίλου μου. Πάντα

ἔτσι ἦτον· ἥρεμῃ στὴν ἀγάπῃ της, εὐγενικῇ στὸν ἐνθουσιασμόν της, καὶ στὴν παραφορὰν της εὐγενικῇ. Τὸ βλέπεις καὶ στὸ γράψιμό του. Μελετημένον, βαθύ, αἰσθαντικόν. Εἶναι ἀλήθεια πῶς λίγα μόνον ἔγραψε. Τὸ ὄνομά του ἔδω καὶ ἐκεῖ σπάνια ἐφαίνετο, πότε Κωνσταντῖνος Μακρῆς, πότε Ἀ. Ἀλνᾶτης. Ὅλοι ὁμως ἐδιάβαζαν μὲ ἐνδιαφέρον ὅτι ἔγραφε. Τὴν καθημερινὴν δημοσιογραφίαν δὲν τὴν πολυαγαποῦσε· δι' αὐτὸ, σχεδὸν μόνον εἰς περιοδικὰ βρίσκεται τὸ ὄνομά του, καὶ τὰ τελευταῖα χρόνια μόνον στὰ «Παναθήναια». Μὲ μόρφωσιν διαλεκτὴ, μὲ βαθύ αἶσθημα καὶ μὲ λεπτότατον γούστο ἔδινε σὲ κάθε του μελέτην τὴν σφραγίδα τοῦ λογίου καὶ τοῦ αἰσθητικοῦ, ποῦ χωρὶς στολίδια ἐπιδεικτικὰ ἢ φόρτωμα γνώσεων ἔδειχνε τί ἀξίζει μιὰ τέτοια ἔνωση εἰς ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἀφιερώνει τὴν σκέψιν του εἰς τὸ ζηλευμένον στάδιον τῆς λογοτεχνίας..... Τὸν εἴλκυε ἡ μελέτῃ τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Καὶ αὐτὸν τὸν κλάδον παρακολουθοῦσε στὴν αἰακτὴν σειρὰν τῶν πανεπιστημιακῶν τοῦ σπουδῶν εἰς τὸ Παρίσι καὶ τὸ Βέλγιον. Μὲ τὴν σκέψιν καὶ τὴν σπουδὴν ζητοῦσε, μέσα στὰ γεγονότα, τὸ αἷτιον καὶ τὸν δεσμὸν τὸν ἐσωτερικὸν καὶ τὴν ἐπίδρασιν των εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰς ἐκδηλώσεις της εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ ὥραίου.....»

Η ΜΕΤΑΚΟΜΙΔΗ ΤΩΝ ΟΣΤΩΝ ΤΟΥ ΑΒΕΡΩΦ.

—Μὲ ὁσὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ συγκίνησιν προέπεμψε τὰ ὅσα του ἡ Ἑλληνικωτάτῃ πόλιν εἰς τὴν ὁποίαν ἔξησε καὶ ἐδοξάσθη, μὲ ἄλλην τόσῃ ἀγάπῃ καὶ ὑπερηφάνειαν τὰ ὑπεδέχθη τὸ κλεινὸν Ἄστυ ποῦ τὰ φιλοξενεῖ τώρα μέσα στὸ ἁγιασμένον τοῦ χῶμα. Ἡ Πατρίς τιμῶσα τὸν Μεγάλον Εὐεργέτην της, ἀπέστειλε πρὸς παραλαβὴν τῶν λειψάνων του τὸ εὐδρομον «Ναύαρχος Μιαούλης» τὸ ὁποῖον δι' ὀλίγας ἡμέρας ἔγινε τὸ προσκύνημα ὅλων ἐκείνων ποῦ φυλάγουν ἀκόμα μέσα στὴ ψυχὴ τους μερικὰ εὐγενῆ ἰδιανικά.

Ὁ γλυκύστομος καὶ ἐνθουσιώδης Πατριάρχης μας κ. Φώτιος μὲ τὸν ἐξῆς ἀριστοτεχνικώτατον λόγον ἀπεχαιρέτησε τὰ ὅσα τοῦ Ἀβέρωφ.

«... Ὑπερηφανευομένη ἡ Πατρίς ἄς ἀναφωνήσῃ, δεικνύουσα τὰ ὅσα σου: Ἰδοὺ οἱ θνηταὶ μοι! ὥς ἡ Ρωμαῖα ἐκείνη Δέσποινα ἔλεγεν ὅταν ἐδείκνυε τοὺς ἐαυτῆς υἱούς. Ἐφαλα ἀκολουθίαν νεκρώσιμον, εἶδον ὀφθαλμούς δακρύνοντας, ἠτένισα Σημαῖας μεσιστίους, εἰς τὰ ὦτά μου καὶ χειροκροτήματα καὶ ἐμβατήρια ἤχησαν πένθιμα. Ἀλλὰ τί λοιπὸν συμβαίνει ἵνα κατ'ἐφεία τοιαύτῃ βασιλεύῃ. Μὴ ἡ ἀπανταχόθεν διωκομένη φιλότῃ Πατρίς κινδυνεύει ἢ μὴ ὀργὴ Κυρίου ἐπὶ τὴν ἐκλεκτὴν Αὐτοῦ χώραν ἐπέπεσεν; Ἀλλ' ἡ Πατρίς ζῇ καὶ ὁ Θεὸς σφῶσι τὴν Ἑλλάδα! Ὑψώσατε λοιπὸν ὑπερηφάνως τὰς Σημαῖας, κρούσατε χαρμὸν σὺν τὰς τύμπανα καὶ τῶν σαλπύγγων ἢ ἡχώ, ὥς ἐν ἡμέρᾳ πανηγύρεως, ἃς συναρπάσῃ τὰ πλήθη!

«Καὶ σύ, πολῦτιμε νεκρὲ, ἀπερχόμενος πρὸς τὴν

ἄς τὸ εἶπω, προσωρινὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλλήν. Βασιλείου, ἀπάγγειλε πρὸς τὰ ἱερὰ ἀγάλματα τοῦ Ρήγα καὶ τοῦ Πατριάρχου, ὅτι ὁ ἀγὼν ἐκείνων ἐξακολουθεῖ νὰ ἐμπνέῃ τὴν γενεὰν ταύτην καὶ τὴν μέλλουσαν. Τὸ ἔθνος τοῦτο τὸ διωκόμενον, τὸ ἔθνος τοῦτο τὸ περιϋβριζόμενον, ἀναμένει νὰ ἐξαγνίσῃ τὸν ρῦπον τῆς ἀγχόνης ἐκεῖ ὅπου πρέπει: ἐκεῖ ὅπου χαίρουσα καὶ θριαμβεύουσα ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ θὰ κτίσῃ τὴν ἐστίαν τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῶν φώτων, καὶ ἐκεῖ ὁ Γρηγόριος καὶ ὁ Ρήγας, συνδεδεμένοι μετὰ σοῦ, θὰ ἀγάλλωνται ἐπὶ τῷ πέρατι τοῦ ἀγώνος, οὗ ἐκεῖνοι μὲν ἤρξαντο, σὺ δὲ ἐξηκολούθησες. Ὁ τάφος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἔλεγεν ὁ Τερμισσεὺς, θὰ μένῃ ἀπόρθητος καὶ εὐδαίμων εἰς τοὺς αἰῶνας· καὶ ἐγὼ λέγω ὅτι καὶ ἡ Πατρίς ἡ τοιαῦτα ὡς σὲ γεννώσα τέκνα, Γεώργιε Ἀβέρωφ, θὰ μένῃ ἀπόρθητος καὶ εὐδαίμων εἰς τοὺς αἰῶνας! Δὲν θὰ διαλυθῇ ὁ καπνὸς, δὲν θὰ ἐξατμισθῇ ὁ ἀτμός· οὐδὲ θὰ σβύσῃ ἡ αὐλαξ, τῇν ὁποῖαν ἐπὶ τῶν κυμάτων θὰ διαγράψῃ τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὰ ὀστά σου, αἰοῖδιμε νεκρέ. Ὅλα ταῦτα θὰ σχηματίσουν νεφοχρυσόεντα οὐρανὸν, ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν Δύσιν καὶ τὴν Ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου βλέπομεν. Νέφος θὰ ὁμιλῇ πρὸς νέφος κῦμα θὰ ψάλλῃ πρὸς κῦμα καὶ ὁ αἰώνιος καὶ ὑπέρτατος ὕμνος θὰ ἐπανάλαμβάνεται: Ἡ Ἑλλὰς τοιαῦτα γεννᾷ τέκνα! Ἡ Ἑλλὰς θὰ ἦναι τὸ ἀγλαῖσμα τῶν ἔθνων εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ τὸ ὄνομά σου, Γεώργιε Ἀβέρωφ, θὰ σημαίνῃ ἓνα σκοπὸν, μίαν εὐχὴν, μίαν αἰωνίαν ἀνάμνησιν!»

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟΙ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ.—Ἡ δημοσιογραφία ἡ ὁποία σήμερον εἰς τὰ προοδευμένα κράτη διέπεται ὑπὸ νόμων καὶ ἀρχῶν, ἀποτελεῖ δὲ ἐπιστήμην ὁλόκληρον διδασκομένην εἰς σχολὰ· εἰδικὰς, ἄνευ διπλώματος τῶν ὁποίων δὲν δύναται κανεῖς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κύκλον τῶν ρεπόρτερ, ἡ ἐξιδανικευμένη αὐτὴ δημοσιογραφία, προσεκάλεσε μίαν διεθνὴ συνεννόησιν κατὰ τῶν «στερεοτύπων ἐκφράσεων».

Δηλαδή. Ἐξηγοῦμαι.

Υπάρχουν εἰς τὴν λεγομένην «γλῶσσαν τῶν ἐφημερίδων» καθιερωμέναι καὶ κληρονομούμεναι ἀπὸ τῶν παλαιότερων εἰς τοὺς νεωτέρους, ὥρισμέναι φράσεις καὶ λέξεις διὰ τῶν ὁποίων κάθε φορὰν ἀναγράφεται μία εἰδησις ἢ ἓνα γεγονός.

Καὶ ἂς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὴν ἑλληνικὴν δημοσιογραφίαν.

Δὲν θὰ εὐρήκατε βέβαια ποτὲ διαβάζοντες τὰ κοινωνικὰ γάμον ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἐγένετο. «ὑπὸ τοὺς αἰσιωτέρους οἰωνοὺς» ἐν ᾧ ἡ νύμφη ἦτο «διὰ ὧν τῶν χαρίτων κεκοσμημένη» καὶ ὁ γαμβρὸς «διακεκριμένος ἐπιστήμων» ἢ «λαμπρῶς ἀποκατεστημένος ἔμ-

πορός». Δὲν ἐγεννήθη βρέφος τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἀνηγγέλθῃ ὡς «ἀγγελομορφον» καὶ δὲν ἀπέθανε κανεὶς ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἦτο «πολύτιμος καὶ πολὺκλαυστος».

Τὸ Πανεπιστήμιον δὲν ἀπέδωκε εἰς τὴν κοινωνίαν—κατὰ τὰ κοινωνικὰ πάντοτε—παρὰ μόνον «ἐπιστήμονας ἀριτίως μεμορφωμένους» καὶ δὲν ἐγένετο ἐν αὐτῷ παρὰδοσις ὑπὸ καθηγητοῦ ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἦτο «σοφός».

Δὲν ἔγινε δυστύχημα τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἦτο «τραγικόν», ἂν μάλιστα ἔγινε ἀπὸ ἁμαξᾶν αὐτὴ πρέπει ἀφεύκτως «νὰ ἐλαύνῃ ἀπὸ ρυτίδος», πυρκαϊὰ ἡ ὁποία νὰ μὴ ὑπῆρξε «καταστρεπτικὴ» καὶ ἀγόρευσις ἡ ὁποία νὰ μὴ ἦτο «ἐμβριθὴς καὶ πλήρης ἐπιχειρημάτων».

Δὲν θὰ ἐδιαβάσατε ποτὲ ἐπίσης εἰδησιν πολιτικὴν ἡ ὁποία νὰ μὴ προήρχετο «ἀπὸ ἀσφαλεῖς καὶ ἰδιαιτέρας πληροφορίας» ἢ δήλωσιν διπλωματικὴν ἡ ὁποία νὰ μὴ εἶναι «βαρυσήμαντος».

Αὐτὰ τὰ στερεότυπα ἐπίθετα τὰ clichés, ἡ ἐγκύκλιος, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔκαμαν τὴν τιμὴν νὰ μοῦ στείλουν καὶ ἐμὲ οἱ σχόντες τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἰδρύσεως τοῦ εἰδικοῦ αὐτοῦ δημοσιογραφικοῦ συλλόγου, τοῦ ἐδρεύοντος ἐν Παρισίοις, ζητεῖ παρὰ τῶν ἀπανταχοῦ δημοσιογράφων νὰ προσπαθῇσιν νὰ καταργήσουν.

Δὲν ξεύρω ἂν δι' ἄλλας γλώσσας εἶναι ἐφικτὴ ἐν συνόλῳ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐπικλήσεως ταύτης.

Ἀλλὰ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν τοῦλάχιστον, εἰς τὴν ὁποίαν ἐν διανοήμα δύναται νὰ διατυπωθῇ κατὰ δέκα τρόπους καὶ δι' ἰσαριθμῶν λέξεων ν' ἀποδοθῇ ἐκάστη ἔννοια, νομίζω ὅτι ὄχι μόνον εἶναι κατορθωτὸν, ἀλλ' οὐδ' ἔπρεπε νὰ παρατηρητῇ ἡ καθιέρωσις αὐτῇ.

Ἵσως ὑπάρξῃ, ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι αἱ ἐκφράσεις αὗται χρησιμεύουν διὰ νὰ τονίσουν ἰδιαιτέτως μίαν εἰδησιν καὶ νὰ προκαλέσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου.

Ἀλλὰ νομίζω ὅτι, ὅπως κάθε κοινὸν, ἔχασαν καὶ αὐταὶ τὴν ἀξίαν των καὶ δὲν ἐξυπηρετοῦν πλέον τὸν σκοπὸν αὐτὸν, ὅτι δὲ ἀκριβῶς νέοι τίτλοι, νέοι χαρακτηρισμοί, νέαι ἐκφράσεις θὰ εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπιφέρουν τὸ ἐπιδικώμενον ἀποτέλεσμα.

Π. ΣΑΒΒΙΑΔΗΣ

“Ο ΚΑΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ”

Προσεχῶς ἀρχίζομεν τὴν δημοσίευσιν τοῦ «**Κακοῦ Δρόμου**», νέου ἔργου τοῦ Κ^{ον} Ξενοπούλου τὸ ὁποῖον ἐγράφη ἐπίτηδες διὰ τὴν «**Νέαν Ζωὴν**».